

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Художньо-педагогічний факультет
Кафедра образотворчого та декоративно-прикладного
мистецтва**

Тези ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції

**УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ МИСТЕЦЬКІ
ПРОСТОРИ:
ІСТОРИЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА**

Український та європейський мистецькі простори: історія, теорія, практика: Тези III Всеукраїнської науково-практичної конференції / упоряд. О. А. Сташук, Л. В. Крайлюк. – Рівне: РДГУ, 2019. 220 с.

Упорядники:

Сташук О. А., кандидат педагогічних наук, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ;

Крайлюк Л. В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ

До збірника увійшли матеріали наукових пошуків у галузі мистецтвознавства, музеєзнавства і культурології, мистецької педагогіки та практики дослідників Києва, Полтави, Жешува (Польща), Нового Сончу (Польща), Харкова, Івано-Франківська, Острога, Запоріжжя, Рівного.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, ДИЗАЙН

1. **Стоколос Надія**, доктор історичних наук, професор кафедри культурології та філософії Національного університету «Острозька академія», **Шеретюк Руслана**, доктор історичних наук, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Набутки садово-паркового мистецтва Волині крізь призму діяльності Вацлава Борейка (перша половина XIX ст.)*.
2. **Ямборко Ольга**, кандидат мистецтвознавства, доцент ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – *Образотворчий стиль килимів Олександра Саєнка 1920-х років*.
3. **Істоміна Галина**, кандидат мистецтвознавства, науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ. – *Сучасне професійне і народне мистецтво кераміки в Україні кінця XX – початку XXI століть: глобалізаційні впливи*.
4. **Крайлюк Любов**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Ремінісценції традиційної монументальної пластики в проєктній графіці Ніла Хасевича*.
5. **Саєнко Тетяна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Народний костюм у творчості художників сучасності*.
6. **Маслова Світлана**, старший викладач Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Ф. Гундертвассер. Поєднання художньої творчості з архітектурною практикою*.
7. **Локшук Ірина**, старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Західне Полісся: тканини майстрів с. Велимче Ратнівського району*.
8. **Перетяцько Іван**, магістрант кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Філософські основи творчості Густава Клімта (на прикладі «Університетських картин»)*.
9. **Підцерковна Ярослава**, старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Дерев'яні дитячі меблі тимчасового користування в інтер'єрі поліської хати*.

10. **Чернієнко Віра**, старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Симпозіум як форма інтеграційних впливів на мистецькі процеси.*
11. **Болкун Наталія**, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Творчість кременчуцького художника Дмитра Короля в контексті традиційної витинанки.*
12. **Дибач Ірина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Взаємозв'язок людини і природи через призму мистецтва.*
13. **Усенко Олена**, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Традиції вишивки на Полтавщині.*
14. **Павлюк Дарина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Мистецькі погляди на проблему еміграції молоді.*
15. **Галушко Яна**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Дивосвіт казкових образів Марії Приймаченко в культурному просторі сучасності.*
16. **Яремчук Дарина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Естетизм як стильова домнанта імпресіонізму.*
17. **Клімова Катерина-Алісія**, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – *Графічний портрет у творчості полтавського художника Миколи Підгорного.*
18. **Лаврук Ольга**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Тематика бджільництва у філателії пострадянських країн: історичні аспекти.*
19. **Шепілов Олександр**, магістрант кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – *Місце живописного натюрморту в інтер'єрі.*
20. **Давидюк Надія**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Функціональне призначення батику в країнах Стародавнього Сходу.*
21. **Усик Олена**, магістрантка кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Народний одяг у системі цінностей української культури.*

22. **Карповець Віта**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Інтерпретація творчості Ліни Костенко в українському мистецтві.*
23. **Гаврилюк Василина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Філософія буття та її художні інтерпретації у вічзньому декоративно-прикладному мистецтві.*
24. **Філімонова Дарина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Фотомистецтво Рівненщини: персоналії сьогодення.*
25. **Поздняковська Ольга**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Двері як один зі стилеутворюючих елементів інтер'єру.*
26. **Молдаванцев Владислав**, магістрант кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Сучасні підходи до komponування християнських храмових споруд в Україні.*
27. **Сучкова Катерина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Сюрреалістичне мистецтво Рене Магрітта як джерело творчих інспірацій*

ХОРЕОГРАФІЧНЕ, ТЕАТРАЛЬНЕ ТА МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

1. **Швидків Галина**, Заслужений працівник культури України, доцент кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету. – *Взаємозв'язок педагогічних принципів видатних фундатора львівської вокальної школи Валерія Висотського та видатного педагога Олени Муравйової.*
2. **Маркевич Лариса**, старший викладач кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету – *Модернізація української балетної вистави в 60-80 рр. як переінтонування сфери мислення балетмейстерів.*
3. **Кучина Наталія**, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Музичні фестивалі Рівненщини.*
4. **Легка Ілона**, старший викладач кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету – *Сучасні вимоги до методики викладання сценічного танцю в закладах освіти.*

5. **Самохвалова Алла**, старший викладач кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету – *Соціальні танці – радість, що дарує українська народна культура.*
6. **Панасюк Анастасія**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Макс Ріхтер та Ніко М'юлі: паралелі творчості.*
7. **Сімакова Світлана**, магістрантка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди – *Історико-культурні умови формування художнього образу в музичному мистецтві доби класицизму.*
8. **Залевська Вікторія**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Творчість поета-пісняра Петра Фатенка.*

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА І КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ

1. **Bugajska-Bigos Iwona**, dr hab. Państwowej Wyższej Szkoły w Nowym Sączu (Polska), **Anna Steliga**, dr Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego (Polska). – *Sztuki plastyczne w edukacji – nowe oblicza i wyzwania.*
2. **Сташук Олександр**, кандидат педагогічних наук, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Тональне вирішення академічного рисунку в контексті сучасної мистецької освіти.*
3. **Steliga Anna**, dr Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego (Polska), **Bugajska-Bigos Iwona**, dr hab. Państwowej Wyższej Szkoły w Nowym Sączu (Polska). – *Sztuki plastyczne jako forma wspierania rozwoju dzieci i młodzieży.*
4. **Власюк Олена**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Формування художнього досвіду студентів засобами декоративно-прикладного мистецтва.*
5. **Ганжа Микола**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Використання навчально-виховних властивостей мистецтва дизайну – виклик сьогодення в освітньому середовищі.*
6. **Чернюшок Ольга**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського

- державного гуманітарного університету – *Розвиток креативного мислення у підготовці майбутніх художників-педагогів.*
7. Глушук Оксана, старший викладач кафедри культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Мистецько-освітній потенціал креативних просторів у міському середовищі*
 8. Кулінка Ірина, магістрантка кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Культурно-мистецькі проєкти в культурно-дозвілєвій практиці Рівненського обласного краєзнавчого музею.*
 9. Ковтун Анна, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – *Педагогічний потенціал квілінгу.*
 10. Рудописов Євген, магістр, вчитель образотворчого мистецтва дитячої школи мистецтв №1 (м. Запоріжжя) – *Особливості вивчення парадного портрета в загальноосвітній школі.*
 11. Єфимець Людмила, магістрантка кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Туристична сфера України як сегмент культурної політики держави: історія та історіографія проблеми*

Сташук Олександр
кандидат педагогічних наук, професор
Рівненський державний гуманітарний університет

ТОНАЛЬНЕ ВИРІШЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО РИСУНКУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Навчальний рисунок є основою образотворчих мистецтв, універсальною формою підготовки художників усіх мистецьких спрямувань [1, 172]. Вивчення рисунку є пріоритетним, будь-які порушення освітнього процесу, чи недоопрацювання навчально-методичного характеру можуть призвести до непоправних негативних наслідків в мистецькій освіті в цілому [3, 10].

На основі багатолітнього досвіду викладання рисунку в університеті, в результаті педагогічних спостережень та у контексті загального реформування в освіті, можемо стверджувати про наявність певних проблем в практиці академічного рисунку. Серед них – неналежне ставлення до процесу академічного рисунку, порушення послідовності та методичної цілісності його виконання, і в цілому нівелювання основ академічного малювання.

На важливе значення дотримання правил та закономірностей академічної мистецької освіти вказує чимало митців та дослідників. Так, наприклад, відомий вітчизняний скульптор, професор В.А.Чепелик вважає «академічну систему мистецького виховання фундаментом нашої мистецької педагогіки. Рисунок, композиція, колір, об'єм, перспектива тощо – це азбука виховання... Ігнорувати засади академічного мистецького виховання не можемо» [7, 3].

В публікаціях мистецтвознавців та митців-теоретиків останніх років означена проблема розглядалася неповно, без виявлення причин неналежної уваги до тону в навчальному рисунку. В переважній більшості публікацій дослідники зупиняються на загальних питаннях сучасної мистецької освіти (Р.Шмагало, Є.Антонович, С.Коновець, П.Ляшкевич, І.Гнатишин, Г.Покотило,

Р.Яців та ін.), або ж розглядають стратегію розвитку закладів мистецької освіти, визначають причини негативних явищ у їх діяльності (О.Федорук, В.Одрехівський, О.Ямборко, В.Чепелик, М.Шимчук та ін.). У працях митців-практиків питання тону розглядається у контексті вивчення теорії рисунку чи живопису. Так, наприклад, у розгорнутому навчально-методичному дослідженні «Рисунок. Основи учбового академічного рисунку» М. Лі розглядаються теоретичні та методичні питання образотворчої грамоти [2, 5-19], але питання тону в навчальному академічному рисунку не виділяються і окремо не розглядаються.

Серед зарубіжних науковців-практиків, які вказують на проблеми тонального вирішення академічного рисунку варто відзначити праці В.Суворова (Санкт-Петербург), який розробив загальні питання тонального вирішення рисунку, запропонував теорію тону в академічному малюванні [6, 23], тощо.

Рисунок як вид образотворчої діяльності є першоосновою образотворчих мистецтв, він розвиває професійну грамотність, навчальні та творчі здібності. На відміну від творчого рисунку, який виконується з метою створення художнього образу на основі набутих раніше знань та умінь, академічний рисунок виконує перш за усе навчальні функції, він спрямований на вивчення пластичних форм, розуміння закономірностей конструктивної побудови, пропорцій, на дотримання загальної методичної послідовності. Учбово-пізнавальний процес, який включає в себе вивчення правил графічного відтворення є найбільш важливим у цьому [5, 22].

Разом із тим, такий шлях можливий лише за рахунок послідовного відпрацювання усіх його складових, в тому числі і тону як ступеню освітленості кожної частини поверхні пластичної форми, або ж як її світлосили. Тон (з грецького «tonos») означає ступінь яскравості, насиченості кольору, або сукупність відтінків на певній ділянці твору чи на поверхні будь-якої пластичної форми [1, 246]. Кожна форма зокрема сприймається поєднанням різних за тоном поверхонь, тому тон, який виявляє дану форму,

визначає і її особливості. Отже, основою тону, в тому числі і в академічному рисунку, є освітлення та його природній розподіл, завдяки якому сприймається пластична конструкція предметів, їх взаємне розташування у просторі, і усе це підкорене загальним повітряно-просторовим закономірностям графічного зображувального мистецтва [2, 63]. Світло, напівтони та тіні на пластичних формах (об'ємах) виявляються в залежності від розташування, сили і характеру джерела, а також і від місця розташування глядача [6, 18].

Проте, в практиці сучасної мистецької освіти, конкретніше – в питаннях використання можливостей тону в академічному рисунку, на наш погляд, існує ряд проблем. На художніх спеціальностях вузів спостерігаємо поверхове ставлення або й ігнорування тону як одного із важливих засобів художньо-графічного вираження. Можливості тону не використовуються належним чином, порушується важлива дидактична послідовність виконання академічного рисунку. Викладачі не завжди можуть вплинути на покращення викладання академічного рисунку і в цілому на вдосконалення процесу графічного реалістичного відтворення.

В результаті відбувається поступове нівелювання основ академічного рисунку, зменшення його важливості та значення. Такий стан змушує загострювати увагу та виявляти причини, вказувати на правильне використання можливостей тону в навчальному академічному рисунку. Вважаємо, найбільш загальною причиною цього, на що вказують і ряд науковців, є відсутність загальноприйнятої стратегії розвитку мистецької освіти. Стратегії, яка враховувала б як сучасні тенденції розвитку, так і традиції вітчизняного мистецтва в історичному контексті. Натомість «держава адекватно не ідентифікує її як сегменту у своїй соціально-культурній програмі; дезорієнтованість, невизначеність деструктивно впливають на діяльність закладів мистецької освіти» [9, 13].

До того ж, сучасна мистецька освіта поставлена в «ринкові» умови, і вимушена переформатовуватися у відповідності до них. На перший план

виступає те, що «відповідає» ринку – привабливість закладу, економічна доцільність спеціальності, переведення художніх відділень і кафедр на дизайнерський профіль, та інше. В результаті втрачаються специфіка та напрацьовані традиції, ряд кафедр декоративного мистецтва втратили свою ідентифікацію, або ж взагалі закриті [9, 13].

Порушення правил тонального вирішення призводить до порушення загальних дидактичних закономірностей правильності та послідовності, без яких практика академічного рисунку виявляється незавершеною та спотвореною. Втрачається розуміння сутності рисунку, його функції та значення. А без тону та його широких можливостей неможливо виконати академічний рисунок, виразний та повністю завершений.

До того ж, майже повсюдно спостерігаємо захоплення різними видами сучасного мистецтва, яке не завжди і на належному рівні передбачає ґрунтовне проходження усіх етапів академічного художнього навчання. Для сучасної мистецької освіти в Україні доволі важливо протидіяти нівеляції та запереченню національних традицій в угоду глобалізаційним процесам, навпаки, маємо на засадах історичного розвитку прагнути до активізації процесів мистецького виховання [3, 9].

На кафедрах та художніх відділеннях вишів одним із пріоритетних завдань в практиці художньої підготовки залишається дотримання чіткої послідовності як однієї із найважливіших дидактичних закономірностей, запобігання будь-яких порушень та спотворень академічного навчання. Неналежне, поверхове ставлення до можливостей тону і є таким порушенням.

Список використаних джерел:

1. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. Т.2 / Запаско Я.П. (керівник авторського колективу), Голод І.В., Білик В.І., Кравченко Я.О., Лупій С.П.,
2. Ли Н.Г. Рисунок. Основы ученого академического рисунка: Учебник. – М.: Эксмо, 2007. – 480 с.: ил.

3. Мистецька освіта й мистецтво в культурологічному процесі України XX – XXI століть: навч. посіб. / Р.Шмагало, Г.Покотило, П.Ляшкевич, І.Гнатишин, Т.Бей; за заг. ред. Р.Шмагала. – Львів: ЛНАМ; Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 292 с.: іл., дод. +DVD.

Iwona Bugajska-Bigos

dr hab. Państwowej Wyższej Szkoły w Nowym Sączu (Polska)

ORCID: 0000-0002-7317-6248

Anna Steliga,

dr Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego (Polska)

ORCID: 0000-0002-4750-7285

SZTUKI PLASTYCZNE JAKO FORMA WSPIERANIA ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY

Wprowadzenie

Sztuki plastyczne mogą być skutecznym narzędziem komunikacji i terapii. Ekspresja artystyczna jest metodą wizualnego wyrażania myśli i uczuć, gdyż twórcze działanie w naturalny sposób ułatwia analizowanie emocji, zmniejszanie stresu, rozwiązywanie konfliktów i poprawę samopoczucia. Arteterapia jest modnym zjawiskiem. Przekonanie o tym, iż sztuka jest jedną z najskuteczniejszych metod komunikacji i terapii wywołuje inspirację dla działalności wielu grup specjalistów. Arteterapia pomaga. Dzieje się tak zarówno w przypadku tych najmłodszych, jak i tych już dorosłych, także grup czy całych rodzin. W XXI wieku od arteterapii oczekuje się, że będzie efektywną formą leczenia, ale i wspieraniem rozwoju dzieci i młodzieży (Bugajska-Bigos I., 2013). Arteterapią posługują się nie tylko specjaliści z dziedzin terapii, ale także specjaliści z psychologii, pielęgniarstwa, medycyny, poradnictwa, animatorzy kultury czy pedagodzy. Wszyscy robią to w jednym celu – aby w skuteczny sposób stymulować zmiany i rozwój powierzonego takim działaniom człowieka. Artykuł jest przeglądem zastosowania arteterapii w wspieraniu rozwoju dzieci i młodzieży.